

Rahapelituottojen alenemiseen valmistautuminen, ratkaisuvaihtoehdot

Respondent:

-

Response on:

18.03.2021, 10.36 - 18.03.2021, 10.53

1. Vastaajan tiedot *

Etunimi	Jukka
Sukunimi	Haapakoski
Sähköposti	jukka.haapakoski@tyottomat.fi
Organisaatio	Työttömien Keskusjärjestö

2. Mitä seuraavista työryhmän ratkaisuvaihtoehdoista pidätte toimivimpana?(vaihtoehdot esitetty laajemmin liitteenä olevan raportin luvussa 5, s. 90) *

Osittaisuudistus

3. Perustelut valittuun ratkaisuvaihtoehtoon

Työttömien Keskusjärjestö: Lausunto rahapelitoiminnan tuoton alenemisen vaikutuksia selvittäneen työryhmän ehdotukset VN/24501/2020-OKM-20 ☐

Työttömien Keskusjärjestö ry on yleishyödyllinen työttömien psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia ajava järjestö, jonka edunvalvonnallinen tavoite on työttömyyden vähentäminen ja poistaminen Suomesta. Yhdistys on käyttänyt mottoa työtä ja toimeentuloa ihmisarvoa kunnioittaen. ☐

Emme ole aktiivisesti kohdistaneet huomiotamme Veikkauskeskusteluun. SOSTEn jäsenyhdistyksenä olemme olleet kuulolla yleisellä tasolla. Periaatteessa olemme ottaneet Veikkauksen tuloskehityksen annettuna ja olemme kohdistaneet rahoitushakemuksemme omista tarpeistamme riippumatta siitä, miten paljon rahaa on jaossa, ja mistä toiminnasta rahat ovat kertyneet. ☐

Veikkauksen toimintaa on syystä kritisoitu. Ongelmapelaamiseen ei ole puututtu, vaikka tunnistautumisen tekniikka on pitkään ollut jo mahdollista. Valtion monopoli ei ulotu verkkopelaamiseen, jonka markkinaosuus rahapeleissä on kasvanut pitkään. Tämäkin on varmaan teknisesti mahdollista estää ainakin suurilta joukoilta. Liikasen raportissa ongelmat ratkaisuihin on hyvin esillä. ☐

Rahapelaamisen valtion monopoli on periaatteessa hyvä järjestely, jos rahapelaaminen ylipäätään sallitaan. Se, että laillisen rahapelaamisen tuotot ohjautuvat liikuntaan, kulttuuriin ja sosiaali- ja terveystyöjärjestöjen toimintaan on yhteiskunnallisesti paljon kestävämpi ratkaisu, kuin esimerkiksi se, että pelaaminen olisi yritysveltoista, voitot yksityisiä ja tappiot yksityisten lisäksi myös yhteisiä. Tämä on EU-tasolla poikkeuksellisen hyvä järjestelmä periaatteellisesti tarkasteltuna. ☐

Työttömien Keskusjärjestö osittaisuudistuksen kannalla ☐

Työttömien Keskusjärjestö on osittaisuudistuksen kannalla. Osittaisuudistuksessa osa rahapelitoiminnan tuotosta säilyisi kehityksen ulkopuolisena nykyisen mukaisesti ja tuotto käytettäisiin korvamerkittynä säädettyihin tarkoituksiin. Lisäksi osa rahapelituotoista ja näillä rahoitettavista menokohteista siirrettäisiin pysyvästi valtion yleisillä budjettivaroilla rahoitettavaksi. ☐

Järjestössämme on todettu, että normaalitilanteessa ykkösvaihtoehto – mitään ei tehdä - olisi paras. Etenkin vanha RAY:n malli on koettu hyväksi. On katsottu, että RAY järjestelmä parhaiten turvasi järjestöjen toiminnan autonomian. Autonomialla tarkoitamme sitä, että järjestötoiminta on mahdollisimman lähellä yhdistyksemme sääntöjen mukaista toimintaa ja mahdollisimman lähellä jäseniemme tarpeita.

Todettakoon, että nykyinen STEAn malli ei ole tietääksemme vaikuttanut järjestömme autonomiaan käytännön tasolla millään tavalla, mutta se, että STEA toimii STM:n alaisena organisaationa saattaa herättää toimintamme ulkopuolisissa tahoissa tällaisia ajatuksia. Järjestömme pääasiallinen tulonlähde on STEA.

Ongelmana ykkösvaihtoehdon säilyttämisen kannalta on se, että koronakriisi on koetellut suhteettomalla tavalla STEAn tulopuolta suhteessa esimerkiksi muihin Veikkauksen pelitoimintoihin. Leikkaus kohdistuisi suhteettoman paljon sosiaali- ja terveystyöjärjestöihin, joiden tekemä työ on yhteiskunnallisesti erittäin merkittävää ja joka on pitkään rakentanut suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa.

Tässä nykytilanteessa neljäs ratkaisu – osittaisuudistus on paras ratkaisu. Osittaisuudistuksessa voidaan hallitusti käydä keskustelua siitä, mikä toiminta on pysyväisluonteisesti valtion budjetista rahoitettavaa, koska toiminnan tarve on lähellä valtion tai kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja mikä on luonteeltaan sellaista toimintaa, jonka tarve on enemmän sosiaalisesti dynaamista, tilannekohtaista tai erityistarpeiden pohjalle rakentuvaa.

Esimerkiksi yhteiskunnan sosiaaliset ja terveydelliset tilanteet muuttuvat ajan myötä. Urheilulajeissa tapahtuu muutoksia – mihin ihmiset kiinnittyvät jne. Sotaveteraanien kuntoutus on varmaankin lähempänä valtion tai kuntien perustehtäviä.

Mahdolliset leikkaustarpeet voidaan kohdistaa uudistuksissa kaikkiin Veikkauksen alaisiin järjestöihin ja toimijoihin yhteisesti, ettei mikään sektori suhteettomasti kärsisi.

Budjettikehyksiin toivotaan mahdollisimman pitkäjänteistä tarkastelua, jotta toiminnan sopeuttaminen voidaan tehdä hallitusti.

Suhtautuminen työttömyyteen ja työttömiin vaihtelee poliittisen ilmapiirin mukaan

Työttömyystilanne vaihtelee suhdanteiden mukaan ja suhtautuminen työttömyyteen ja työttömiin poliittisen ilmapiirin mukaan. Siinä mielessä esimerkiksi työttömien vertaistuen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tarpeiden rahoittamiseen sopii paremmin jokin säätiötyyppinen sekä valtion budjetista irrallinen ratkaisu, joka turvaisi autonomian ja liikkumatilaa erilaisten tarpeiden pohjalta rakennetulle toiminnalle.

Keskusjärjestö on edunvalvoja ja mukana rakentamassa poliittisia ratkaisuja, ja se on puoluepoliittisesti riippumaton kattojärjestö. Työttömien tulee voida esittää myös kriittisiä arvioita hallituksen toimista, sillä työttömyyteen liittyvä olennaisella tavalla työyhteisön ja muiden rakenteiden tuen puute, ja työtön on riippuvainen kuntien ja valtion tarjoamasta turvasta, palveluista ja näihin liittyvistä velvollisuuksista.

Työllisyystoiminnan tukemiseen vuorostaan sopisi suora valtion rahoitus, jolla pystytään tasoittamaan työllisyystoiminnasta aiheutuvia kustannuksia ja markkinoiden suhdannevaikutuksia. Tässäkin tosin oletus, että voidaan rakentaa toimintaa pitkäjänteisesti.

Liikasen raportissa oli mainintoja vaikuttavuuden lisäämisestä ja tehokkuuden lisäämisestä. Viime vuosina vaikuttavuuden seurannassa esimerkiksi STEAn toiminnassa on tapahtunut kehitystä, mutta vielä on epäselvää kuinka neutraali ja tarkoituksenmukainen menettely vaikuttavuuden arviointi on.

On järjestelmällisesti helpompi todeta puutteita vaikuttavuudessa ja leikata rahoitusta, kuin palkita vaikuttavasta toiminnasta. Rahoituskierrokset käydään vuosittain, eikä meillä esimerkiksi ole tiedossa, miten vaikuttavaksi todettu toiminta vaikuttaa uusien hankkeiden haussa tai esimerkiksi yleisavustuksen korotusmahdollisuuksiin.

Kohderyhmän edunvalvonta on pitkän tähtäimen työtä, johon ei vuoden mittainen vaikuttavuuden seuranta ole kovin hyvä mittari. ☐

Kaikessa vaikuttavuuden seurannassa on se haaste, että rutinoituneet toimijat ovat oppineet paremmin seuraamaan vaikutuksiaan, kuin esimerkiksi uudet toimijat. Tämä kehitys johtaa pidemmällä tähtäimellä rahoituksen keskittymiseen järjestöjen osaamisen perusteella ei välttämättä vapaiden kansalaisten tarpeiden mukaan. ☐

Kansalaisista tulee osana tätä kehitystä enemmän toiminnan ja mahdollisten palveluiden kohteita, kuin subjekteja ja itsenäisiä autonomisia toimijoita, jotka johtavat yhdistystoimintaa tarvelähtöisesti jäsenten tarpeiden mukaan. ☐

Rahoituksen priorisoinnista ☐

Rahoituksen priorisoinnissa mielestämme STEAn peruslogiikka rahoituksista on hyvä lähtökohta. On yleisavustusta, kohdennettua avustusta ja investointiavustusta. Yleisavustus turvaa yhdistyksen perustarkoituksen mukaista toimintaa ja mahdollistaa perustoiminnan päälle rakennetun kehittämistyön, kohdennettu avustus tiettyyn tarpeeseen ja tilanteeseen sopivaa toimintaa ja investointiavustus mm. tiloihin liittyviä kustannuksia. ☐

Näissä luokissa voidaan pyrkiä tekemään kohdennettuja säästöjä jokaisen järjestön kohdalla. ☐

Mikäli rahoitettavien järjestöjen välistä priorisointia tehdään, niin pitää arvioida järjestön rooli suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja demokratian toteutumisen ja toteuttamisen kannalta. Hyvinvointiyhteiskuntaan ja hyvinvointitalouteen kuuluu ajatus siitä, että jokainen sen jäsen on arvokas riippumatta hänen taloudellisesta, terveydellisestä tai sosiaalisesta asemastaan. Mikäli kansalaisten erityistilanteita ja tarpeita ei huomioitaisi ja asiat päätettäisiin ja toteutettaisiin aina joko taloudellisen vaikutusvallan tai enemmistö päätösten mukaan, hyvinvointiyhteiskunta murenisi vahvasti eriarvoistuvaan kehitykseen. ☐

Järjestötoiminnalla vahvistetaan ja tuetaan kaikkien kansalaisten mahdollisuutta osallistua ja toimia täysivaltaisina kansalaisina autonomisesti itse toiminnan määrittäjinä, subjekteina, tai kuntien ja valtion tekemän työn ja palvelutoiminnan tukena, jatkeena tai rinnalla. Miten järjestö tukee hyvinvointiyhteiskuntaa, tulee olla yksi oleellinen näkökulma rahoituksen kohdentamisessa. ☐

Voidaan myös arvioida sitä, tekeekö samaa työtä jokin muu taho samalla toiminta-alueella tai -paikalla? ☐

Toteuttaako toimija sääntöjen mukaista tehtäväänsä? ☐

Mikä on toiminnasta saatu hyöty yksityisille ihmisille sekä erillisesti mikä on sen hyöty laajasti yhteiskunnallisella tasolla? ☐

Rahoituksen priorisoinnista täytyy jatkossa käydä avointa keskustelua. ☐

Kun tulevat kierrokset käynnistyvät niin on tärkeä myös pitää korkeaa neuvonnan tasoa, jotta mahdollisimman moni hyvä hanke tulee hakuprosesseissa kuvattua oikein – ettei haku epäonnistu muodollisiin perusteisiin. ☐

Helsingissä 18.3.2021 ☐

Työttömien Keskusjärjestön puolesta, ☐

Jukka Haapakoski ☐

Toiminnanjohtaja ☐

jukka.haapakoski@tyottomat.fi ☐

+358 50 577 2580 ☐